

TOR:s yttrande

RS-utredningens rapport ”Rationalisering av skatteadministrationen”

Sedan Taxeringsnämndsordförandenas Riksförbund beretts tillfälle avgiva yttrande över rubricerad rapport får förbundet anföra följande angående frågor som berör taxeringsnämndernas arbete och organisation.

Behovet av översyn av taxeringsarbetet i första instans har länge varit uppenbart. Svårigheter med att rekrytera ordförande till taxeringsnämnderna, var till den otillfredsställande arvoderingen i hög grad torde ha bidragit, och trycket av den tidsnöd under vilket arbetet i första instans måste bedrivas, gör en sådan översyn påkallad.

Deklarationsplikten – avsnitt 4

Förslaget om slopad deklarationsplikt för utbor hälsas med tillfredsställelse av TOR. Förbundet vill understryka vikten av att taxeringsnämnden i den skattskyldiges hemortskommun äger påkalla biträde av taxeringsnämnden i utbokommunen.

TOR tillstyrker att deklarationsplikten slopas för ytterligare en grupp pensionstagare. Förbundet förutsätter att pensionstagare ej bosatta i Sverige inte omfattas av förslaget. TOR vill starkt understryka vikten av att de skattskyldiga som berörs får klar och entydig information om vilka regler för deklarationsskyldighet, som kommer att gälla.

För att taxeringsarbetet skall underlättas bör sådant underlag för taxeringen i fråga om äganderättsförändringar m m föreligga, att därav klart kan bedömas, om deklarationsplikt föreligger eller ej.

Utredningen föreslår att kvarstående skatt för skattskyldig som inte omfattas av deklarationsplikten skall efterskänkas om den understiger 100 kronor. I andra fall gäller en tiokronorsgräns. En samordning av beloppsgränserna synes påkallad.

Skattekontroll vid årlig taxering – avsnitt 5

RS-utredningens förslag i detta avsnitt bygger på att i princip hela arbetet med granskning av självdeklarationer kommer att utföras av tjänstemän vid skattemyndigheterna. En rad skäl framförs till att skattemyndigheternas medverkan i taxeringen utvidgas. TOR vill särskilt betona problemen med att rekrytera ordförande till nämnderna som ett viktigt skäl till att dagens organisation med fritidsgranskande ordförande behöver ses över. Ordföranden har f n, förutom att leda taxeringsnämndens arbete, att själv eller med biträde av kronombud utföra allt granskningsarbete, skriftväxling med de skattskyldiga

samt löpande administrativt arbete i samband med deklarationsgranskningen. Arbetet försvåras av den tidspress under vilket det måste genomföras.

TOR kan med bakgrund av ovan redovisade synpunkter godtaga den förskjutning i taxeringsnämndsordförandens arbetsuppgifter som en ökad tjänstemannamedverkan i taxeringsarbetet kommer att medföra. Ordföranden får därvid till huvudsaklig uppgift att leda taxeringsnämndens arbete och att ta del i och bedöma tjänstemannens gransknings- och utredningsarbete. En följd av detta blir att ordföranden kommer att kunna inta en mer markerat opartisk ställning gentemot den skattskyldige.

I avsnittet om ambitionsnivåer i granskningsarbetet uttalar RS-utredningen, att bagatelländringar skall undvikas. Det föreslås att det i taxeringsförordningen 65 § förs in en bestämmelse som medger taxeringsnämnden att underlåta avvikelser som avser endast obetydligt belopp och är till den skattskyldiges nackdel. Det är även enligt TOR:s förmenande av vikt, att det i taxeringsförordningen tas in en bestämmelse, som gör det möjligt för taxeringsnämnden att undvika bagatelländringar. Förbundet vill dock ifrågasätta om den av RS-utredningen föreslagna ändringen av 65 § taxeringsförordningen är tillräcklig. Ändringen täcker inte in de fall, som gäller bagatelländringar till den skattskyldiges fördel, eller fall, som innebär att taxeringsnämnden underlåter att göra utredning, då den förväntas medföra ändring av endast mindre belopp till den skattskyldiges fördel. Det är tveksamt, om RS-utredningens förslag, att riksdagen skall göra principuttalande, har någon betydelse härvidlag.

Ovan sist berörda fråga är så mycket mera betydelsefull, som Regeringsformen i dess nya lydelse – genom bortfallet av 113 § i den tidigare Regeringsformen – bl. a. innebär att taxeringsfunktionär kan få stå till ansvar för beslut, som strider mot gällande materiella regler. Det är av vikt att konsekvenserna härav, inte minst vad gäller ev. skadestånd, blir utredda, innan ambitionsnivån i granskningsarbetet fastlägges.

RS-utredningen vill tidsmässigt prioritera granskningen av löntagardeklARATIONER så att dessa till största delen är färdiggranskade under våren. TOR finner det angeläget att den förlängda taxeringsperioden till fullo utnyttjas även för granskningen av mer komplicerade deklARATIONER och förutsätter att granskningen av dessa kan påbörjas tidigt under taxeringsperioden.

Den av RS-utredningen föreslagna ökningen av antalet partiella revisioner för att förbättra taxeringsnämndens beslutsunderlag finner TOR vara angelägen. En förbättring av taxeringsnämndernas underlag för taxering kommer bl. a. att leda till en minskning av antalet besvär från de skattskyldiga.

TOR vill peka på betydelsen av att systemet med kontrolluppgifter effektiviseras. Förbundet utgår från att ett genomförande av utredningens förslag till ändring av arbetsgivarnas redovisning till skattemyndigheterna kommer att innebära en förbättring härvidlag.

Förbundet vill understryka vikten av att de personer, som biträder vid upprättande av självdeklaration, bättre än för närvarande informeras om hur deklARATIONEN skall upprättas. Taxeringsarbetet kan därvid komma att inte obetydligt underlättas.

Taxeringsperiodens längd – avsnitt 6

TOR har inget att erinra mot RS-utredningens förslag till förlängning av taxeringsperioden. En förlängd taxeringsperiod kan medföra problem med rekrytering av kvalificerade taxeringsnämndsordförande. Ordförandena kommer att bli engagerade i taxeringsarbetet i stort sett året om. En tillfredsställande arvodering av ordförandena är enligt förbundet en förutsättning för att en för sin uppgift kvalificerad kår av taxeringsnämndsordförande skall kunna upprätthållas.

Lekmannamedverkan i taxeringsarbetet – avsnitt 8

TOR finner inledningsvis de föreslagna förändringarna i taxeringsnämndens arbetsätt och beslutsområde vara ett uttryck för en strävan att förstärka lekmannainflytandet i taxeringsarbetet.

Kronoombudsinstitutionen föreslås bli avvecklad i samband med införandet av tjänstemannagranskning av självdeklarationerna. Detta medför att en viktig bas för rekrytering av taxeringsnämndsordförande försvinner. På grund härav och med hänsyn till vad som ovan anförts beträffande den förlängda taxeringsperioden anser förbundet att det finns behov av en ersättare för ordföranden i taxeringsnämnden. Ersättaren bör förordnas samtidigt med ordföranden. Vid kortare förfall för ordföranden skall ersättaren ombesörja det löpande ordförandearbetet. Ersättaren kommer vidare att utgöra en rekryteringsbas för ordförandeuppdragen på samma sätt som dagens kronoombud.

RS-utredningen föreslår att taxeringsnämnden skall äga rätt att i vissa fall delegera beslut om taxering till ordföranden i nämnden. I realiteten innebär förslaget i stort sett en legitimering av nuvarande förfarande i många taxeringsnämnder. Genom att det i taxeringsförordningen 63 § enligt förslaget skall införas en bestämmelse om i vilka fall delegering skall kunna ske torde beslutsfördelningen mellan ordföranden och nämnden i dess helhet komma att bli mer enhetlig än vad som idag är fallet. TOR har sålunda i princip inget att invända mot de föreslagna delegationsbestämmelserna.

Enligt den föreslagna författningstexten, taxeringsförordningen 63 §, skall taxeringsnämnden kunna överlämna beslut om taxering till ordföranden om taxering skall åsättas den skattskyldige i överensstämmelse med självdeklaration samt om avvikelse ej överstiger 500 kronor eller om avvikelse överstiger detta belopp, om den avser rättelse av endast tekniskt natur. TOR ifrågasätter om inte beloppsgränsen 500 kronor är för låg. Förbundet anser att det

finns risk för att antalet ärenden som kommer att kunna delegeras till ordföranden blir färre än vad RS-utredningen förutsätter om denna beloppsgräns fastställs. TOR vill därför förorda att beloppsgränsen sätts vid 1.000 kronor.

RS-utredningen föreslår att taxeringsnämndens beslutsområde utökas. Bl. a. föreslår utredningen att taxeringsnämnden skall besluta om skattetillägg. Beslut om skattetillägg sker inte sällan på bedömningsmässiga grunder. TOR finner det därför naturligt, att denna typ av beslut fattas i taxeringsnämnden. Därigenom uppnås också samordning mellan taxerings- och skattetilläggsbesluten. Emot förslaget i övrigt i fråga om utökning av beslutsområdet har TOR intet att erinra.

RS-utredningen säger sig inte kunna förorda, att beslut om eftertaxering läggs på första instans. De argument för att återföra beslut om eftertaxering till taxeringsnämnden som utredningen framför anser förbundet vara tillräckliga för att motivera en ändring härvidlag. En samtidig handläggning av eftertaxering och årets taxering samt skattetillägg är ur administrativ synpunkt och med hänsyn till den skattskyldige klart att föredra. Förbundet vill därför förorda att beslut om eftertaxering återförs till första instans.

Taxeringsnämndsordförandenas roll i den framtida taxeringsorganisationen i första instans kommer som RS-utredningen framhåller att förändras. Utbildningen av ordförandena kommer därvid att bli än viktigare än i nuvarande system. Rekrytering kan komma att ske även av personer, som saknar erfarenhet av taxering eller skatteförvaltning. TOR finner det därför angeläget att en plan utarbetas för utbildning av taxeringsnämndsordförande. En sådan plan bör bl. a. ange formerna för en kontinuerlig fortbildning av ordförandena och de av förbundet föreslagna ersättarna för dessa.

Förbundet finner det också angeläget, att de förtroendevalda nämndledamöterna och suppleanterna utbildas i enlighet med vad RS-utredningen föreslår.

RS-utredningens förslag om att även suppleanterna skall kallas till taxeringsnämndens första möte finner TOR välbetänkt. Nämndens fortsatta arbete torde därigenom i vissa avseenden underlättas.

Besluts- och besvärformer - avsnitt 9

I fråga om RS-utredningens förslag till ändringar i underrättelseförfarandet framstår som brist, att det inte kommer att bli möjligt konstatera, om skattskyldig fått del av taxeringsnämndens preliminära beslut. F. n. ägnas mycken omsorg åt möjligheten att erhålla den skattskyldiges erkännande av mottagandet av olika försändelser. Inte minst JO har när det gäller påföring av skattetillägg och förseningsavgift - i fall då anmaning utgör förutsättning - understrukit vikten av att skattskyldig bevisligen delgivits anmaning att deklarerar. Genom användning av lösbrev i stället för rekommenderade försändelser för de preliminära besluten i dess nya betydelse föreligger risk; att

besvärstifflen kan bli flytande. TOR ifrågasätter, om inte rekommenderad försändelse – liksom f. n. för slutliga besked – bör användas.

Förbundet ställer sig vidare tveksamt till den föreslagna ändringen av taxeringsförordningen 72 a §, andra stycket. Om förslaget genomförs kommer detta att innebära, att många av de uppenbara felaktigheter i taxeringen, som idag på ett relativt enkelt sätt kan rättas till av lokala skattemyndigheten, inte kommer att kunna åtgärdas i första instans. Dessa ärenden kommer i stället att belasta länsrättsverket. Även om utredningen bedömer att antalet sådana felaktigheter kraftigt kommer att minska i den framtida taxeringsorganisationen finner förbundet att möjligheten tills vidare bör kvarstå för lokal skattemyndighet att rätta de i 72 a §, andra stycket, angivna felaktigheterna i taxeringen. Behovet av att kunna göra 72 a §-rättelser kommer sannolikt inte helt att försvinna i ett system med tjänstemannagranskning.

TOR ifrågasätter också om inte tidpunkten för när anmärkning kan ske, som leder till rättelse enligt 72 a §, bör skjutas fram. F. n. skall anmärkning ha gjorts senast den sista mars året efter taxeringsåret. Det torde enligt förbundet inte föreligga något avgörande hinder för framflyttning av denna tidpunkt till t. ex. den sista maj året efter taxeringsåret.

Debitering och omräkning av slutlig skatt – avsnitt 11

RS-utredningen redovisar fyra olika metoder för avräkning till de skattskyldiga. Metoderna 2 och framförallt 3 innebär att de skattskyldiga kommer att erhålla en tidigare avräkning än genom dagens förfarande. Metod 1 innebär ingen principiell skillnad i förhållande till dagens system. Metod 4 skiljer sig helt från dagens förfarande och från de övriga redovisade metoderna. Metoden går ut på att skillnaden mellan preliminärt erlagd skatt och debiterad skatt utjämnas genom justering i påföljande års preliminärskatteuttag.

RS-utredningen förordar metod 3. Denna metod innebär bl. a. att avräkningen skall ske samtidigt för alla skattskyldiga i mitten av juni taxeringsåret. TOR anser att metod 3 är behäftad med vissa betänkliga svagheter. Enligt utredningens bedömning kommer närmare 10 % av de skattskyldiga att få en ändring i den i juni erhållna avräkningen vilket medför omräkning av den slutliga debiteringen. Flertalet av dessa skattskyldiga kommer att först erhålla överskjutande skatt och därefter tillkommande skatt avseende samma inkomstår. Denna konsekvens av tillämpningen av metod 3 finner förbundet vara den mest betänkliga. Därtill kommer att en avräkning enligt metod 3 torde innebära att mycket stora krav kommer att ställas på lokal skattemyndighets resurser vid avräkningstillfället och i samband med expedieringen av debetsedlar till de skattskyldiga.

Avräkningsmetod 2 är därvid ur administrativt synpunkt klart överlägsen metod 3. Den uppenbara invändningen mot metod 2 är enligt förbundet, att olika skattskyldiga kommer att få sin avräkning vid olika tidpunkter.

Dessutom kommer de skattskyldiga inte att med säkerhet veta vid vilken tidpunkt på året de kan räkna med att få sin avräkning.

Beträffande metod 4 delar TOR utredningens uppfattning om att bl. a. servicehänsyn gentemot allmänheten gör att metoden inte är aktuell för den framtida skatteadministrationen.

TOR delar utredningens uppfattning om att debiteringen av den slutliga skatten bör ske snabbare än i dagens system, vilket får ses mot bakgrund av de omfattande administrativa satsningar, som ett genomförande av RS-utredningens förslag innebär, och ett eventuellt införande av ett nytt ADB-system i skatteförvaltningen. Det kan också anses som ett berättigat krav från de skattskyldiga, att avräkningen tidigareläggs. Förbundet vill därför förorda att metod 3, trots de ovan gjorda invändningarna, försöksvis arbetas in i det framtida administrativa systemet. I avvaktan på en definitiv omläggning bör enligt förbundet avräkningen till de skattskyldiga ske enligt metod 1 och ett effektivare system för förtursrestitution byggas upp.

Organisation och dimensionering – avsnitt 15

RS-utredningen föreslår att deklarationsgranskningen till största delen skall ske vid lokal skattemyndighet. Endast verkligt komplicerade deklarerationer bedöms behöva bli granskade regionalt, vid länsstyrelserna. Förbundet kan acceptera principerna bakom den föreslagna ansvars- och arbetsfördelningen mellan skatteavdelningen och lokala skattemyndigheten vad gäller granskningsarbetet. TOR har emellertid betänkligheter mot att åtminstone i initialskedet en alltför stor del av granskningsarbetet förs över från taxeringsnämnderna till lokal skattemyndighet. Förbundet vill förorda en successiv uppbyggnad av lokal skattemyndighets resurser för taxeringsarbetet bl. a. med hänsyn till möjligheterna att lokalt bygga upp en i olika avseenden kompetent organisation för detta viktiga arbete. TOR vill också peka på att kravet på ändamålsenliga lokaler för lokal skattemyndighet gör, att en alltför snabb uppbyggnad av en lokal granskningsorganisation torde vara mindre lämplig.

RS-utredningen föreslår att nuvarande specialnämnder slopas. Behovet av sådana nämnder bedömer utredningen skall försvinna om taxeringsnämnderna blir verksamma under en längre period än idag. Nämndledamöterna kommer enligt utredningens uppfattning därigenom att bli mer kompetenta. TOR delar inte utredningens uppfattning om att behovet av vissa specialnämnder härigenom upphör. Specialnämnder för svårare deklARATIONSTYPER och för t. ex. vissa yrkeskategorier bör enligt förbundet vid behov kunna inrättas. Härigenom skulle person-, lokal- och branschskänedomerna inom nämnderna bättre kunna tillgodoses.

RS-utredningens bedömning av antalet taxeringsnämnder i den framtida taxeringsorganisationen kan TOR inte ta ställning till på befintligt utred-

ningsunderlag. Förbundet vill starkt betona, att det inte finns skäl att på förhand fixera antalet nämnder. Först i samband med att en ny taxeringsorganisation byggs upp bör enligt förbundet antalet nämnder bli föremål för överväganden.

Kostnader och intäkter - avsnitt 17

TOR ställer sig tveksam till den kalkyl över intäkter och kostnader som utredningen presenterar. Kostnadskalkylen ger enligt förbundet uttryck för en icke så ringa grad av optimism och förbundet anser, att tillförlitligheten i kalkylunderlaget kan ifrågasättas. Den nettointäkt, som kalkyleras fram av utredningen, är enligt förbundets bedömning med säkerhet alltför stor.

Avslutningsvis vill TOR framhålla, att förbundet i allt väsentligt stöder den principiella inriktningen av utredningens förslag. Att tjänstemän successivt - i den mån personal- och lokalförhållanden det medgiver - kommer att överta taxeringsnämndsordförandenas uppgifter med granskning av deklARATIONER kan av förbundet accepteras mot bakgrund av att lekmannainslaget i taxeringsarbetet bibehålls och i vissa avseenden förstärks samt att nämndens och ordförandens roll som opartiskt organ framhävs. Ordförandens och den av förbundet föreslagna ersättarens roll i den framtida taxeringsorganisationen torde bli väl så viktig som i dagens system. TOR vill dock starkt understryka, att den framtida organisationen förutsätter en i förhållande till utredningens förslag avgörande förbättring av arvoderingen av de ordförande, som skall uppfylla den nya rollens krav.